

KLEINE, PREVENTIEVE STAPPEN

In Cuijk werken sociaal werkers in de jeughulpverlening zoals die is bedoeld. Zij laten bijvoorbeeld kwetsbare jongeren zelfstandig reizen met het openbaar vervoer en op de fiets.

Het is gedaan met de vanzelfsprekende voorzieningen voor kinderen met een rugzakje. Waar mogelijk moet zwaardere zorg worden voorkomen door preventieve maatregelen. Maar innovatief, collectief en preventief werken staat nogal eens onderaan het to-do-lijstje van drukke wijkteams.

Niet in Cuijk, een kleine gemeente in het noordoosten van Brabant. Antoinet Wijnakker, sociaal werker van het jaar 2013 en werkzaam bij Sociom in Cuijk, kan naast haar wijkteamtaken een deel van haar week besteden aan preventief opbouwwerk. Samen met haar collega's ontwikkelt ze collectieve en individuele preventieve interventies voor de jeugd. Wijnakker: 'Soms zijn ouders tegen zoveel muren aangelopen dat ze blij zijn als een professional een zorgtaak van ze overneemt. Maar wat er in dat proces verloren gaat, is oog voor het kind achter die rugzak. In zo'n geval moet ik de ouders helpen terug te gaan naar wat ze leuk vinden om samen te doen met hun kind. Zo herontdekken ze hun gezamenlijke plezier in voetballen. Anders zijn

ouders te veel gericht op zorgen en regelen.' Wijnakker wil dat kwetsbare jongeren deel blijven uitmaken van de samenleving. Zo

leert ze kwetsbare jongeren zelfstandig reizen. Vanaf hun twaalfde gaan deze kinderen naar een speciale middelbare school buiten het dorp. Aanvankelijk kregen ze

Geen groot voorstander

Patricia Vuijk, lector Publieke Zorg en Preventie voor Jeugd aan de Hogeschool van Rotterdam, meent: 'Ik ben geen groot voorstander van sociaal professionals die zelf interventies ontwikkelen voor mensen met zware problematiek. Daar zijn ze niet voor opgeleid. Om een interventie te ontwikkelen heb je goede kennis van de wetenschappelijke literatuur nodig. Professionals proberen te vaak zelf het wiel opnieuw uit te vinden. Terwijl er genoeg wetenschappelijk onderzochte, effectieve interventies zijn die ze kunnen gebruiken.

Het voorbeeld van de jongeren die zelfstandig leren reizen, van Antoinet Wijnakker, klinkt erg succesvol en effectief. Het lijkt me verstandig als haar interventie nader onderzocht wordt en beschikbaar komt voor andere professionals. Ik zie helaas in de praktijk te veel voorbeelden van initiatieven van professionals die gewoonweg waardeloos zijn. Waarvan het weggegooid geld en energie is. Onvoorziene neveneffecten – te lichte interventies bij zware problematiek en te zware interventies bij lichte problematiek – kunnen erg schadelijk zijn voor de cliënten. Daarom is het belangrijk dat sociaal professionals leren werken met bestaande, effectieve interventies. Of bij het ontwikkelen van nieuwe interventies samenwerken met wetenschappers.'

Antoinet Wijnakker: 'Ook deze kinderen hebben het recht om ervaringen op te doen.'

automatisch regiovervoer naar die school aangeboden. Wijnakker vindt dat een gemiste kans. 'Veel van die kinderen zijn in staat om zelfstandig te reizen. Als je het hen leert.'

Het begon klein, bij één jongen met een stoornis in het autismespectrum die eerst onder begeleiding van een sociaal werker met het openbaar vervoer naar school reisde. 'Zijn ouders en begeleiders vonden het heel spannend. Toch hebben we het geprobeerd.' Voorzichtig werd de jongen meer en meer losgelaten en nu reist hij zelfstandig naar school. 'En naar zijn opa of oma, als hij wil', voegt Wijnakker er lachend aan toe. Zo'n veertig andere jongeren leerden op dezelfde manier gebruik te maken van het openbaar vervoer.

Alles is voorspelbaar

Deze innovatieve, preventieve methode bespaart al gauw vijf regiotaxi's. Maar het gaat Wijnakker niet om die financiële besparing. 'Er wordt ons van bovenaf geen druk opgelegd om te bezuinigen. Het gaat mij erom dat die kinderen de vaardigheden ontwikkelen om zichzelf zoveel mogelijk te redden in de maatschappij. Alles in hun leven is gestructureerd. Thuis, school, op-

vang, werk. Alles is voorspelbaar en speciaal voor hen ingericht. Maar wat gebeurt er als ze de straat op gaan? De echte wereld heeft die structuren niet. Ik vind het belangrijk dat zo'n jongen het dorp in kan lopen en niet in totale paniek raakt als hij boodschappen moet doen.'

Recht op ervaringen

Sociom beheert in Cuijk en omliggende gemeenten 'talenthuizen' voor jongeren. Het talenthuis in Cuijk lijkt van buitenaf een noodgebouwtje, maar is van binnen sfeervol met graffiti op de muur, banken, een pooltafel, een dj-booth en genoeg computers voor alle jongeren om spelletjes op te spelen. De doelgroep voor het talenthuis zijn jongeren die niet eenvoudig gebruik kunnen maken van het reguliere aanbod aan vrijetijdsbesteding in de gemeenten. De medewerkers van Sociom kennen veel van deze kinderen van de straat of via andere hulpinstanties. Ook jongeren met stoornissen in het autismespectrum of met een verstandelijke beperking zijn welkom in het talenthuis. Wijnakker: 'Hier leren ze sociale vaardigheden en omgaan met chaos. In het begin zie je altijd dat het wennen is.' Ze geeft

een voorbeeld van een jongen die wil poolen en de keu uit iemand handen trekt. 'Ik leg dan uit dat ze dat ook kunnen vragen. Hebben ze eenmaal hun draai gevonden, dan heb je geen kind meer aan ze.' Het kost enige moeite en aandacht, maar volgens Wijnakker is het essentieel. 'Ook deze kinderen hebben het recht om ervaringen op te doen. Leeftijdgenoten gaan ook met de trein, maken daar dingen mee. Ze gaan uit. We kunnen kinderen met een rugzakje die ervaringen niet ontnemen. Je moet ze niet automatisch allerlei ondersteuning aanbieden en hen weghouden uit de echte wereld.'

Appke

Wat opvalt is de wil van de sociaal werkers om aan te sluiten bij de belevingswereld van de jongeren. Neem Appke, een stripfiguur waaraan jongeren via Whatsapp vragen kunnen stellen. De Appke-telefoon wordt in toerbeurten bemand door een sociaal werker van Sociom. In 2016 draaide de Appke-pilot gericht op jongeren van de eerste twee klassen van de middelbare school. In vier maanden ontving Appke 3068 berichten van 82 jongeren, liet onderzoek van de GGD zien. 800 jongeren hebben Appke als contactpersoon in hun telefoon staan. Nu, na de pilot, breidt Sociom de communicatiestrategie over Appke uit naar de hele middelbare school. Vragen die binnenkomen gaan over verliefdheid, seks, de veranderingen van hun lichaam, pesten. Het biedt jongeren de mogelijkheid om op hun manier preventief contact te zoeken. Wijnakker: 'Vragen die te licht zijn om aan de huisarts te stellen, maar waar jongeren wel mee rondlopen. "Mijn vriendje wil met mij naar bed, maar ik ben daar nog niet aan toe," bijvoorbeeld. Je wil voorkomen dat zo'n vraag een probleem wordt. Ongewilde seks, ongewenste zwangerschappen. Dat wil je vóór zijn.'

Appke lijkt op de kindertelefoon en andere chatboxes waar jongeren terecht kunnen. 'Maar juist het lokale aspect eraan is zo fijn. Bij vragen over pesten kunnen wij gelijk doorvragen: bij welk tunneltje staan die jongens? Noemt zij drie gebouwen eromheen, dan weet ik al welk tunneltje en kunnen wij erheen om polshoogte te nemen.' ■